

Vlaams
Parlement

ingediend op **1029** (2016-2017) – Nr. 2
18 april 2017 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Jan Van Esbroeck en Wouter Vanbesien

over het voorstel van resolutie

van Katia Segers, Güler Turan en Tine Soens

betreffende de recente ontwikkelingen in Polen
en de verdediging van de Europese waarden
en fundamenteën, in het bijzonder
de rechtsstaat en de scheiding der machten,
de onafhankelijkheid van de publieke media
en de persvrijheid

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Elke Sleurs, Ann Soete, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

1029 (2016-2017) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

1. Toelichting	4
1.1. Toelichting door Katia Segers, indiener	4
1.2. Toelichting door Tine Soens, indiener	5
2. Bespreking	5
3. Stemming	8

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 28 maart 2017 het voorstel van resolutie betreffende de recente ontwikkelingen in Polen en de verdediging van de Europese waarden en fundamentele rechten, in het bijzonder de rechtsstaat en de scheiding der machten, de onafhankelijkheid van de publieke media en de persvrijheid.

1. Toelichting

1.1. Toelichting door Katia Segers, indiener

Katia Segers zegt dat dit voorstel van resolutie al op 21 december 2016 werd ingediend. Het gaat over een aantal ontwikkelingen in Polen, die volgens de indieners zeer verontrustend zijn. Zij gaat ervan uit dat iedereen het erover eens is dat de inachtneming van de principes waarop de Europese Unie (EU) gestoeld is, met name de onafhankelijke rechtsstaat, de democratie en fundamentele rechten zoals vastgelegd in het Charter van Fundamentele Vrijheden en de Europese Conventie van Mensenrechten, een essentiële voorwaarde is om deel te kunnen uitmaken van de EU. Daarover valt niet te onderhandelen. De Europese instellingen mogen dan ook niet blind zijn voor de aantasting van de Europese waarden en van de rechten en vrijheden van de Europeanen. Ze dienen zich met volle overtuiging te kwijten van hun taak van hoeder van de Europese democratische waarden.

Ook de lidstaten hebben de plicht om in een dergelijke situatie hun stem luid te laten weerklinken. Daarom vragen de indieners dat de Vlaamse Regering een krachtig signaal geeft, door de systemische bedreiging van de rechtsstaat in Polen te onderkennen en fel te veroordelen. De Europese Commissie heeft zelf na de activering van het 'Rule of Law Framework' reeds onderlijnd dat er wel degelijk sprake is van een systemische bedreiging van de rechtsstaat in Polen.

Het Grondwettelijk Hof staat in Polen voortaan onder controle van de regering, geleid door de conservatieve partij Recht en Gerechtigheid. De oppositie wordt gemuilkorfd. Zo werd de begroting voor 2017 aangenomen in besloten vergadering, in afwezigheid van de oppositie. De openbare omroep en het Poolse persagentschap staan onder de curatele van de regering. Het recht op vereniging werd sterk ingeperkt door een wet die op 2 december 2016 werd aangenomen in het parlement.

De scheiding van de machten wordt flagrant met de voeten getreden in Polen. De deadline die door de Europese Commissie werd gesteld voor het terugdraaien van de inbreuken, 21 februari 2017, is intussen ook voorbij. Meest verontrustend is misschien wel dat de Poolse regering alle bezwaren blijft weglachen en zich blijft gedragen alsof er niets aan de hand is. Ondertussen raken de vrijheden en de burgerrechten van de Polen wel verder geërodeerd, terwijl de andere Europese lidstaten gewoon toekijken. Hetzelfde gebeurt momenteel bij de niet-gouvernementele organisaties (ngo's), wat zo dadelijk nader zal worden toegelicht door Tine Soens.

De indieners vragen via dit voorstel van resolutie dat de Vlaamse Regering de schending van de rechtsstaat in Polen krachtig zou veroordelen. Tevens wordt gevraagd dat de Vlaamse Regering via de EU-instellingen en haar bilaterale contacten er bij de Poolse regeringsafgevaardigden op aandringt om de aanbeveling van 27 juli 2016 zoals uitgevaardigd door de Europese Commissie toe te passen en zo een einde te stellen aan de systemische bedreiging van de rechtsstaat in Polen.

Daarnaast wordt gevraagd dat de Vlaamse Regering in samenspraak met het federale niveau een coherente diplomatieke visie en dito beleid ontwikkelt tegenover de huidige Poolse regering. Indien de Europese verdragen blijvend geschonden worden door deze regering, moet bij de Europese Commissie en de Europese Raad aangedrongen worden op de toepassing van de bij de Europese verdragen opgelegde sancties en regelingen, inclusief het gebruik van artikel 7 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

1.2. Toelichting door Tine Soens, indiener

Tine Soens herinnert eraan dat zij op 21 februari 2017 een vraag om uitleg heeft gesteld aan de minister-president over de reactie van de Vlaamse Regering op de toenemende druk op ngo's in Polen (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2016-17, nr. 972). Recent heeft zij deelgenomen aan een werkbezoek van een delegatie van deze commissie aan Boedapest en Madrid. In Boedapest werd met een aantal ngo's gesproken over onder andere de persvrijheid en de toenemende druk op hun werking. De Europese Commissie zal de bepalingen van artikel 7 van het EU-verdrag toetsen, maar de ngo's maken daar geen deel van uit. Ze hebben ondertussen een brief gestuurd naar de Commissie om ook de positie van de ngo's mee te bekijken.

De positie van Vlaanderen en van België blijft momenteel vrij onduidelijk. Het lid vraagt dan ook dat Vlaanderen zich uitdrukkelijk uitspreekt over wat er gebeurt in Polen en dat ook uitdrukkelijk veroordeelt. Het lijkt ook goed, gelet op de aanwezigheid van een Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering in Polen, om daarmee contact op te nemen voor het leveren van informatie over de evolutie in Polen.

2. Bespreking

Marc Hendrickx merkt op dat zijn fractie om diverse redenen niet geneigd is dit voorstel van resolutie te steunen. De indieners viseren hier op een selectieve manier Polen. Zoals *Tine Soens* zelf al aangaf, zijn er ook in Hongarije ontwikkelingen waarbij veel bedenkingen kunnen worden geformuleerd. Daar wordt echter niet over gesproken. Dat is evenmin het geval voor Roemenië, dat een socialistische regering heeft, en voor Spanje. De keuze voor Polen past blijkbaar in een bepaalde sfeerschepping, terwijl er een gelijke behandeling zou moeten zijn.

Het voorliggende voorstel van resolutie lijkt bovendien nogal voorbarig. Het onderzoek van de Europese Commissie loopt nog en zolang dat niet afgerond is, is het ongepast om met sancties te dreigen. In deze fase gaat het om opinies en niet om feiten en betreft het veeleer een momentopname.

In het voorstel van resolutie worden initiatieven van de Vlaamse Regering gevraagd. Op eerdere vragen van *Tine Soens* heeft de minister-president nochtans al omstandig geantwoord dat dit wordt opgevolgd via de geijkte wegen en dat ook de Vlaamse vertegenwoordiger in Polen de situatie op de voet volgt. Vlaanderen steunt het voorstel voor het opzetten van een periodieke evaluatie van het respect voor de rechtsstaat en de fundamentele rechten binnen de lidstaten van de EU. Daarnaast is in een evaluatie van de huidige manier van werken voorzien in 2019. De Europese Commissie moet sowieso voor september 2017 met een beargumenteerd antwoord komen op het voorstel voor een periodieke rapportering, opgenomen in een resolutie die op 26 oktober 2016 werd aangenomen in het Europees Parlement.

Karin Brouwers wil niet ontkennen dat er in Polen zaken gebeuren die vragen oproepen en dat de bescherming van de rechtsstaat belangrijk is. Toch heeft zij vragen bij het voorliggende voorstel van resolutie en inzonderheid bij de procedure die in dergelijke gevallen moet worden gevolgd. Momenteel loopt er immers een Europese procedure. Zo is er in het raam van de 'pre-artikel 7-procedure' al geruime tijd geleden een gestructureerde uitwisseling begonnen tussen de Europese Commissie en de Poolse regering. Op 21 december 2016 heeft de Europese Commissie bovendien nieuwe aanbevelingen gedaan aan de Poolse regering en die heeft daarop binnen de gestelde termijn, op 20 februari 2017, gereageerd. De vraag is dan of het Vlaams Parlement dit met een initiatief kan en mag doorkruisen.

Bovendien gaat het hier om een kwestie die in eerste instantie een federale bevoegdheid is. De vraag is of er wel veel bilaterale contacten zijn geweest tussen de Vlaamse en de Poolse regering. Recent, op 5 maart, was er nog een ontmoeting van de Visegrádgroep en de ministers van Buitenlandse Zaken van België, Nederland en Luxemburg (Benelux) en naar aanleiding daarvan is er overleg geweest tussen het federale niveau en de deelstaten. In welke mate Vlaanderen wordt betrokken bij standpunten die door de federale minister van Buitenlandse Zaken worden ingenomen, is niet duidelijk. Deze problematiek zit dus wat op een kruispunt van bevoegdheden. CD&V wil in eerste instantie de lopende Europese procedure afwachten. Vervolgens zal er opvolging moeten worden gegeven aan de aanbevelingen die daaruit naar voor komen, want de toestand in Polen is ongetwijfeld verontrustend. Op dit ogenblik lijkt dit voorstel van resolutie echter een stap te ver.

Ook *Ward Kennes* maakte deel uit van de delegatie die een werkbezoek bracht aan Boedapest en Madrid. In Boedapest werden inderdaad verontrustende zaken gehoord. Ook het onbegrip tussen Madrid en Spanje en de rol van het Constitutionele Hof bij een en ander, waren voer voor heel wat vragen. Ook uit Roemenië komt sedert enige tijd vaak verontrustend nieuws. Nog maar een maand geleden heeft hijzelf in Letland, in het raam van een vergadering van het Beneluxparlement, kunnen praten met Poolse parlementsleden, zowel van de meerderheid als van de oppositie. In diverse lidstaten van de EU zijn momenteel zaken aan het gebeuren die pakweg vijf jaar geleden nog onmogelijk leken. Er is dan ook reden om de situatie in heel wat Europese landen van nabij te volgen.

Het lid blijft ten gronde wel geloven in het Europese systeem. De Europese Commissie en het Europese Parlement zitten duidelijk niet stil en het lijkt toch aangewezen dat Vlaanderen het verloop van die procedures afwacht, eerder dan nu een standpunt in te nemen. Misschien moet worden nagegaan of er een mogelijkheid is om deze commissie verder te informeren over wat binnen de EU momenteel gebeurt om bestaande procedures in werking te stellen naar aanleiding van gebeurtenissen in bepaalde lidstaten. Ook in Europa zijn 'checks and balances' ingebouwd en die moeten kunnen spelen. Misschien kan daar een gedachtewisseling aan worden gewijd of kan er iemand worden uitgenodigd die daar zicht op heeft.

Wouter Vanbesien vindt niet dat er over Polen moet worden gezwegen omdat er ook over andere landen veel kan worden gezegd. In Hongarije is inderdaad een en ander aan de gang en de Spaanse centrale overheid gaat inderdaad verkeerd om met de Catalaanse kwestie. De spreker heeft er geen probleem mee dat het Vlaams Parlement daarover een standpunt zou innemen, maar dat mag geen beletsel zijn om dit voorstel van resolutie goed te keuren.

Het lid vindt het een goede suggestie van Ward Kennes om de evolutie op het Europese niveau op te volgen. Afhankelijk van die informatie kan dan een standpunt worden ingenomen over de toestand in bepaalde landen. Gezien het

belang van wat hier wordt aangekaart, is dat echter geen beletsel om dit voorstel van resolutie goed te keuren.

Rik Daems meent dat alle aanwezige leden het eens kunnen zijn met de geest van dit voorstel van resolutie. De vraag is of die tekst momenteel up-to-date is. Naar zijn mening is dat niet het geval en daarom zal hij deze tekst dan ook niet goedkeuren. Bij wijze van voorbeeld, vermeldt hij dat daags na het indienen van dit voorstel van resolutie, een aantal nieuwe aanbevelingen werden gedaan door de Europese Commissie. Daarna zijn nog een aantal nieuwe stappen gezet. Met dit voorstel van resolutie wordt dus achter het net gevist.

Hij is het er niet mee eens dat geen standpunt moet worden ingenomen omdat het hier grotendeels om een federale bevoegdheid gaat. Op die manier zou het Vlaams Parlement zichzelf onnodig beknotten.

In zijn huidige vorm kan dit voorstel van resolutie niet worden goedgekeurd. Ofwel moet het worden geamendeerd, ofwel moet nog even worden gewacht op het resultaat van de Europese procedure. Persoonlijk geeft de spreker de voorkeur aan de tweede mogelijkheid. Eind april zal er vermoedelijk meer zicht zijn op het resultaat van de procedure die sinds het indienen van dit voorstel van resolutie is gevolgd binnen de EU. Op dat moment kan iedereen zich dan up-to-date en met kennis van zaken een mening vormen.

Katia Segers bevestigt dat er ook problemen bestaan in onder meer Hongarije, Roemenië en Spanje. Het is zeer verontrustend dat dit allemaal gebeurt binnen de grenzen van Europa. Op zich is er geen bezwaar om over al die problemen in de EU een voorstel van resolutie op te stellen, maar de meerderheid moet dan wel bereid zijn die tekst te steunen.

Wat de timing betreft, is het zo dat de Europese Commissie al vaststellingen heeft gedaan. Het onderzoek is afgerond en de vaststellingen zijn er. De aanbeveling van 21 december 2016, met de nieuwe deadline van 21 februari 2017, was al een toegift. Ook die deadline is ondertussen al meer dan een maand verstreken. Eerder, op 27 juli 2016, is er al een aanbeveling gekomen met de vraag aan Polen om een aantal zaken recht te zetten. Met een nieuwe deadline werd nog twee maanden extra tijd gegeven, maar de Poolse regering erkent nog altijd niet dat er een probleem is. De vicevoorzitter van de Europese Commissie, Frans Timmermans, zei in verband met de toestand in Polen zelfs letterlijk "we are really now in alternative fact territory". Het argument dat de timing niet goed zit, gaat dan ook niet op. Er was trouwens geen beletsel om amendementen in te dienen op de voorliggende tekst.

Op 15 maart 2017 stemde de plenaire vergadering eenparig in met het voorstel van resolutie betreffende het bevroren van de toetredingsprocedure van Turkije tot de Europese Unie (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1080/3). Tegen Turkije, dat niet in de EU ligt, wordt er een standpunt ingenomen, maar tegelijk wordt toegelaten dat er binnen de EU flagrante schendingen zijn van de rechtsstaat. Europees parlamentslid Helga Stevens noemde Polen het Turkije binnen Europa. Binnen het Europees Parlement wordt dus duidelijk gesteld dat er een probleem is, waarom kan dat hier dan niet? Vindt de meerderheid, met de stelling dat er eenzijdig wordt opgetreden tegen Polen, dan dat de Europese Commissie zich partijdig opstelt? Ziet de Vlaamse Regering de Europese Commissie dan niet langer als de neutrale bewaker van haar verdragen?

Het lid zegt voorts dat haar fractie niet mordicus wil dat er vandaag wordt gestemd over dit voorstel van resolutie. Als men bereid is hier hoorzittingen rond te organiseren, dan zou dat een goede zaak zijn.

Ward Kennes herhaalt zijn suggestie om iemand uit te nodigen vanuit de Europese instellingen of van de Vlaamse Vertegenwoordiging bij de EU, om de commissie te informeren over hoe Europa omgaat met die diverse signalen uit verschillende lidstaten. Hij had het niet over hoorzittingen en ook niet specifiek over Polen, maar hij zag het breder: wat houdt de pre-artikel 7-procedure precies in, hoe wordt daarop gereageerd enzovoort?

Marc Hendrickx merkt op dat het aan de indieners toekomt om al dan niet de stemming te vragen. Hijzelf kan zich alvast vinden in de suggestie van *Ward Kennes*, die minstens voor een deel tegemoetkomt aan wat de indieners blijkbaar verwachten.

Rik Daems, voorzitter, zegt dat de Algemeen Afgevaardigde van de Vlaamse Regering bij de Europese Unie en mogelijk nog iemand anders, kan worden uitgenodigd om toelichting te geven over hoe de EU omgaat met de situatie in Polen en in ondergeschikte orde die in andere landen. Dat kan ertoe leiden dat het voorstel van resolutie geüpdatet wordt en dat al dan niet wordt beslist om breder te gaan. Nu beslissen om brede hoorzittingen met diverse sprekers te organiseren, lijkt hem niet aangewezen en niet nuttig.

Marc Hendrickx vindt het belangrijk dat ook de situatie in andere landen wordt bekeken en denkt zelf in de eerste plaats aan Catalonië.

Katia Segers vindt een breder debat een goede zaak, maar vraagt toch dat er al wordt gestemd over het voorliggende voorstel van resolutie. De vaststellingen zijn al gebeurd en over een maand zal de situatie niet wezenlijk verschillen.

Rik Daems, voorzitter, stipt aan dat het om een duidelijke keuze gaat: ofwel gaat men mee in de logica van een ruimere toelichting, ofwel wordt de stemming gevraagd.

Katia Segers herhaalt haar vraag dat de commissie zich duidelijk uitspreekt. De inbreuken zijn immers vastgesteld. Vervolgens kan worden bekeken wat een passend vervolg kan zijn.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie wordt verworpen met 8 stemmen tegen 3.

Rik DAEMS,
voorzitter

Jan VAN ESBROECK
Wouter VANBESIEN,
verslaggevers